

**PRIRUČNIK
(METODOLOGIJA)
ZA USPOSTAVU I RAD
LOKALNE DIJALOŠKE
PLATFORME**

PRIRUČNIK (METODOLOGIJA) ZA USPOSTAVU I RAD LOKALNE DIJALOŠKE PLATFORME

Ova publikacija nastala je u sklopu projekta „Dijalog za budućnost“, koji implementiraju UNDP, UNICEF i UNESCO u partnerstvu sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine. Projekat „Dijalog za budućnost“ se finansira sredstvima Ureda Ujedinjenih nacija za podršku izgradnji mira / Fonda za izgradnju mira (PBF).

Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji su stavovi i mišljenja autora publikacije i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja UN agencija koje implementiraju projekat niti partnera u projektu. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost autora.

Izrazi koji se za fizičke osobe u ovoj publikaciji koriste u muškom rodu su neutralni i odnose se na osobe muškog i ženskog spola.

Lista skraćenica

LDP	Lokalna dijaloška platforma
LZ	Lokalna zajednica
BiH	Bosna i Hercegovina
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih naroda
UNICEF	Dječiji fond Ujedinjenih naroda
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu

Sadržaj

Lista skraćenica	4
UVOD	6
Kontekst lokalne dijaloške platforme	6
Cilj i svrha djelovanja lokalne dijaloške platforme	7
Metodološka osnova	9
Razumijevanje društvene kohezije u kontekstu Bosne i Hercegovine i projekta	9
Savremeni pristup društvenoj koheziji	13
Oснаživanje lokalne dijaloške platforme za društvenu koheziju - metodološka osnova	14
METODOLOGIJA ZA ORGANIZACIJU I PROVOĐENJE LOKALNIH DIJALOŠKIH PLATFORMI	17
Analiza stanja i potencijala u partnerskim općinama	17
Metoda za analizu stanja društvene kohezije u partnerskim općinama	19
Metoda za indentifikaciju i analizu aktera	21
Razvoj plana rada ciklusa lokalnih dijaloških platformi	24
Uspostavljanje mehanizma i pokretanje procesa lokalnih dijaloških platformi	25
Formaliziranje procesa	25
Operativna metoda za pripremu i organiziranje lokalnih dijaloških platformi	32
Pregled ciklusa lokalnih dijaloških platformi	32
Operativna metoda provođenja ciklusa i pojedinačnih lokalnih dijaloških platformi	34
Pregled osnovnih koraka kroz ciklus lokalnih dijaloških platformi	34
Razvoj akcionog plana	37
Praćenje promjena u odnosu na ciljeve društvene kohezije	39
Informiranje	39
Prilog 1	40
Prilog 2	46
Prilog 3	50

Uvod

kontekst lokalne dijaloške platforme

Na osnovu zajedničke inicijative Predsjedništva BiH i generalnog sekretara Ujedinjenih naroda (UN), kao i prepoznate potrebe za stvaranjem dodatnog prostora za dijalog, Tim UN-a u BiH, pod vodstvom rezidentne koordinatorice UN-a i u saradnji sa Predsjedništvom BiH, razvio je projekat pod nazivom „**Dijalog za budućnost: Promoviranje društvene kohezije i raznolikosti u Bosni i Hercegovini**“, koji zajednički provode UNESCO, UNICEF i UNDP. Projekat se finansira sredstvima Fonda UN-a za izgradnju mira (PBF).

Kroz dijaloške platforme nastoji se omogućiti adolescentima i mladima, organizacijama civilnog društva, udruženjima žena i neformalnim grupama žena, predstavnicima javnih ustanova, vjerskim liderima i predstavnicima poslovnog sektora prilika da grade kapacitete za konstruktivan dijalog, da identificiraju prioritete za poboljšanje društvene kohezije, preporuča provodiva rješenja i prezentiraju ih općinskoj vlasti.

Društvena kohezija predstavlja multidimenzionalan i kompleksan društveni koncept, koji se najjednostavnije može definirati kao način na koji članovi jedne zajednice, određene geografskim faktorom, rade i žive zajedno. U tom smislu, kohezivno društvo karakteriziraju postojani društveni odnosi, pozitivna emotivna povezanost među članovima, te naglašen fokus na zajedničko dobro. Pri raščlanjivanju segmenata društvene kohezije, društveni odnosi predstavljaju horizontalnu mrežu između pojedinaca i grupa u tom društvu.

Fokus na zajedničko dobro oslikava se u djelima i stavovima članova društva, kojima se pokazuje odgovornost za druge i za zajednicu u cjelini.¹

U projektu učestvuje 28 partnerskih općina: Centar, Novo Sarajevo, Novi

¹ U svijetu se koristi mnogo definicija društvene (socijalne) kohezije, ali je u svrhu ovog dokumenta iskorištena pojednostavljena definicija, koju je u svrhe mjerenja društvene kohezije u evropskim i neevropskim zemljama upotrijebila Fondacija Bertelsmann (2014).

Grad, Stari Grad, Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Istočni Stari Grad, Pale, Trnovo, Sokolac, Tuzla, Brčko Distrikt, Vitez, Busovača, Kiseljak, Kreševo, Travnik, Novi Travnik, Usora, Tešanj, Bugojno, Mostar, Trebinje, Bijeljina, Banja Luka, Doboj i Doboj Istok. Sve navedene općine ili gradovi dostavili su pisma o saradnji, potvrdivši učešće u projektu i podršku ostvarenju zadatah ciljeva. Projektom se želi omogućiti mladima, nevladinim udruženjima, udruženjima žena i neformalnim grupama žena prilika da izgrade svoje kapacitete za konstruktivan dijalog u zajednici, te da zajedno sa drugima na lokalnim dijaloškim platformama identificiraju prioritete za poboljšanje društvene kohezije u zajednici, preporuča provediva rješenja za njih i predstave ih lokalnim vlastima. Osim toga, učenici osnovnih i srednjih škola u partnerskim općinama su imali priliku da učestvuju u edukativnim seminarima, školskim razmjenama i steknu vještine u domenu kritičkog razmišljanja, interkulturalnog dijaloga, mirnog rješavanja sukoba, inovacija, prepoznavanja i sprečavanja govora mržnje, medijske pismenosti i slično. Putem javnog poziva, projekat je finansijski podržao lokalne projekte koji se bave ovim temama, s posebnim akcentom na saradnju različitih društvenih grupa te partnerskih općina iz oba entiteta.

Cilj i svrha djelovanja lokalne dijaloške platforme

Projekat „Dijalog za budućnost“ u svojoj drugoj fazi (2017-2019) ima za cilj da stvori dodatni prostor za dijalog, koji će omogućiti proces izgradnje povjerenja u cijeloj zemlji, uz uvažavanje različitosti i isticanje pozitivnog doprinosa koji raznolikost zajednice posjeduje. Ovakav prostor se stvara, između ostalog, i putem mehanizma lokalne platforme dijaloga, alata koji služi kao katalizator za izgradnju povjerenja u sklopu lokalne zajednice. Mehanizam lokalne dijaloške platforme je osmišljen kako bi se utvrdili zajednički prioritete u lokalnim zajednicama, te kako bi se radilo na promociji socijalne kohezije i raznovrsnosti u Bosni i Hercegovini. Pri tome, prioritete identificirani na lokalnim dijaloškim platformama, a koji prevazilaze nadležnosti lokalne uprave, mogu se adresirati na sveobuhvatnijim sastancima platforme, poput bh. platforme dijaloga i/ili utvrđivanjem zajedničkih

prioriteta na nivou više lokalnih samouprava i zastupanjem tog prioriteta prema višim nivoima vlasti radi rješavanja.

Lokalne dijaloške platforme nisu vezane isključivo za lokalne zajednice kada je u pitanju identifikacija problema i pronalaženje rješenja, već je neophodno maksimizirati inicijative na traženju rješenja i zagovaračkih kanala za rješavanje problema i na višim nivoima odlučivanja, odnosno identifikaciji svih donosilaca odluka. Ključne teme, prioriteti i planovi akcije trebaju biti kontinuirano identificirani tokom redovnih sastanaka lokalnih dijaloških platformi i poslužiti kao podrška u izradi prijedloga intervencija.

Mehanizam lokalne platforme dijaloga ima za cilj podsticanje i podršku većeg učešća, svijesti i uticaja predstavnika lokalne zajednice i organizacija civilnog društva u političkom dijalogu sa lokalnim donosiocima odluka o pitanjima koja utiču na promociju suživota, izgradnju povjerenja i uvažavanje različitosti.

Svrha lokalnih dijaloških platformi se u tom smislu naslanja na cilj održivog razvoja br. 16 *Mir, pravda i snažne institucije*, čiji se podciljevi (između ostalog) odnose na:

- Razvijanje djelotvornih, odgovornih i transparentnih institucija na svim nivoima;
- Osiguranje odgovornog, inkluzivnog, participatornog i reprezentativnog procesa donošenja odluka na svim nivoima uprave;
- Osiguranje javnog pristupa informacijama i zaštiti osnovnih sloboda, u skladu sa domaćom pravnom regulativom i međunarodnim sporazumima.

Dijaloške platforme u tom smislu (i u duhu ciljeva projekta „Dijalog za budućnost 2“) predstavljaju **oblik konsultativnog mehanizma, u sklopu kojeg učesnici na javnom forumu iznose svoja mišljenja o određenim temama i zajednički definiraju prioritete i prijedloge za njihovo rješavanje u zajednici, a s ciljem poboljšanja društvene kohezije.**

Metodološka osnova

Osnovni cilj ovog priručnika je da pruži metodologiju za osnaživanje lokalnih dijaloških platformi, koje će postati značajan akter i prihvaćen, institucionaliziran mehanizam za poboljšanje društvene kohezije u općinama i gradovima Bosne i Hercegovine. Metodološka osnova počiva na iskustvu u uspostavi, organiziranju i provođenju lokalnih dijaloških platformi partnerskih organizacija tokom provođenja projekta „**Dijalog za budućnost**“.² Dodatno, metodologija razvojnog planiranja zasnovanog na ljudskim pravima (tzv. dioknometodologija)³ i savremeni pristup unapređenju društvene kohezije, razvijenom od Vijeća Evrope, korišteni su za strukturirani prikaz metodologije u ovom priručniku.

Razumijevanje društvene kohezije u kontekstu Bosne i Hercegovine i projekta

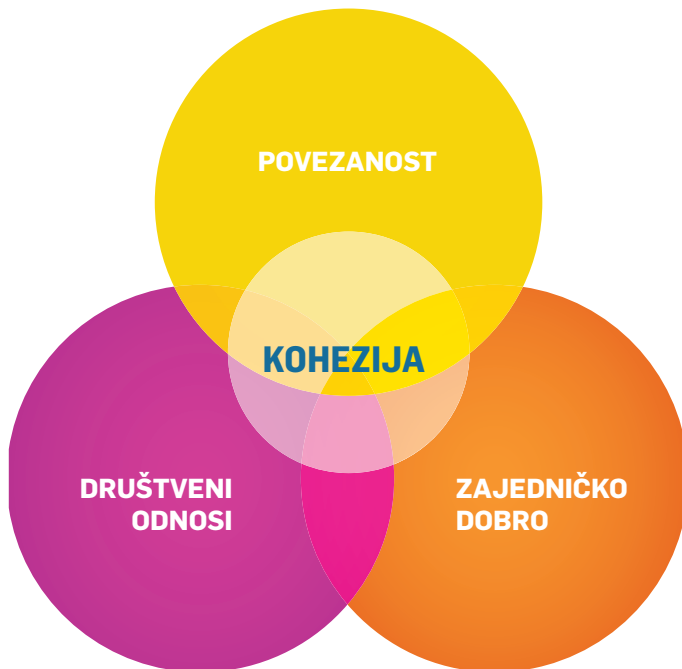
„Društvena (ili socijalna) kohezija predstavlja multidimenzionalan i kompleksan društveni koncept, koji se najjednostavnije može definirati kao način na koji članovi jedne zajednice, određene geografskim faktorom, rade i žive zajedno. U tom smislu, kohezivno društvo karakteriziraju postojani društveni odnosi, povjerenje u ljude, povjerenje u institucije, pozitivna emotivna povezanost među članovima, te naglašen fokus na zajedničko

2 Pregled dokumenata razvijenih od partnerskih organizacija CPCD, Genesis, OKC, Vive žene, u saradnji sa partnerskim općinama, a koji su korišteni kao metodološka osnova, dat je u Prilogu 3 ovog dokumenta.

3 Vidjeti, na primjer: Maria Soccoro I. Diokno (2004). *Human Rights Centered Development: Theory and Practice*. Philippines: The University of the Philipiness Press dostupno na: http://www.ombudsman.gov.ph/UNDP4/wp-content/uploads/2013/01/HR_CenDev_Final.pdf.

dobro. Pri raščlanjivanju segmenata društvene kohezije, društveni odnosi predstavljaju horizontalnu mrežu između pojedinaca i grupa u tom društvu. Povezanost se odnosi na pozitivne veze između pojedinaca, zemlje u kojoj žive i institucija te zemlje. Fokus na zajedničko dobro oslikava se u djelima i stavovima članova društva, kojima se pokazuje odgovornost za druge i za zajednicu i društvo u cjelini.

Slika 1: Društvena kohezija i njeni osnovni elementi

- **Identifikacija:** Ljudi se osjećaju vezanim za svoju zemlju, s kojom se i identificiraju
- **Povjerenje u institucije:** Ljudi imaju visok nivo povjerenja u društvene i političke institucije.
- **Percepcija pravičnosti:** Ljudi vjeruju kako su društvena dobra pravično raspoređena, te da ih se pravično tretira.

- **Društvene mreže:** Ljude povezuju postojeane i snažne društvene mreže.
- **Povjerenje:** Ljudi imaju visok nivo povjerenja u druge.
- **Prihvatanje različitosti:** Ljudi prihvataju osobe s različitim vrijednostima i stilovima kao ravnopravne članove društva.

- **Solidarnost i želja da se pruži pomoć:** Ljudi osjećaju odgovornost za druge i spremni su pružiti pomoć.
- **Poštivanje društvenih normi:** Ljudi poštuju osnovne društvene norme.
- **Učešće građana:** Ljudi učestvuju u društvenom i političkom životu, te doprinose javnom dijalogu.

Za realizaciju projekta „Dijalog za budućnost“ od posebnog interesa mogu biti sljedeća četiri (4) osnovna aspekta/strane društvene kohezije:

1) Osjećaj pripadnosti: Zajedničke vrijednosti, identifikacija sa lokalnom zajednicom i povjerenje u institucije lokalne vlasti

2) Socijalna pravda i jednakost: Ocjena javnih politika od građana (percepcija građana o adekvatnosti finansijske pomoći građanima sa niskim primanjima, razlika između bogatih i siromašnih, postojanje jednakih prilika/mogućnosti za sve)

3) Participacija/Učešće: Dobrovoljni rad, politički i javni angažman/participacija, izlazak na izbore, pisanje peticija, kontakti sa izabranim predstavnicima vlasti, učešće u bojkotima i na protestima i sl.

4) Vrijednosti: Stepem zadovoljstva kvalitetom života i stav o izgledima za bolji život.

Nijedno društvo nije u potpunosti kohezivno, to je proces i ideal kojem svako društvo treba da teži održavanjem, poboljšavanjem i prilagođavanjem promjenama koje se dešavaju u ekonomskoj, socijalnoj i političkoj sferi. Iz perspektive građana, socijalna inkluzija znači da svi građani, bez obzira na porijeklo i lične osobine, imaju:

- jednaku mogućnost da ostvare svoja zakonom zagarantirana prava;
- ravnopravan pristup resursima društva kao što su tržište rada, obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalna zaštita, kultura i sl;
- mogućnost da na ravnopravan način učestvuju u odlučivanju, doprinose razvoju i dobrobiti društva;
- mogućnost da razvijaju svoje potencijale i žive na dostojanstven način.

Pojedinci i grupe mogu biti isključeni iz zajednice na osnovu brojnih kriterija kao što su socijalni i materijalni status, urbano/ruralno porijeklo, fizičko i mentalno zdravlje, fizičke karakteristike, politička/etnička/religijska pripadnost itd. U kontekstu Bosne i Hercegovine, inkluzivnost se, kao i u svim drugim zemljama, odnosi na sve kategorije društva koje su marginalizirane u datoj zajednici, s posebnim osvrtom na inkluzivnost etno-nacionalnih i religijskih manjina na različitim lokalnim nivoima. Naime, imajući u vidu prirodu proteklih sukoba u BiH i njenu postkonfliktnu obnovu, može se reći da su odnosi između različitih etno-nacionalnih i religijskih grupa u BiH još podložni nestabilnostima, ili su polarizirani u toj mjeri da različite zajednice žive jedne pored drugih, ali bez mnogo konstruktivnog društvenog kontakta. Administrativna postavka političkog sistema na nekim nivoima je stratificirana prema konstitutivnim kategorijama, stvarajući procjep u pravima manjina koje žive u određenim lokalnim zajednicama (uključujući i na nivou BiH). Stoga je potrebno raditi na svim administrativnim nivoima i sa svim raspoloživim resursima, kako bi se osigurao prostor za ravnopravnost svih građana i time poštivala njihova osnovna ljudska prava.

Savremeni pristup društvenoj koheziji

Savremeni pristup društvenoj koheziji upućuje na kreiranje, definiranje i unapređenje **zajedničke odgovornosti svih aktera društva** za unapređenje društvene kohezije.⁴ Glavni nosilac odgovornosti za ostvarivanje ljudskih prava svih pojedinaca i grupa stanovništva i dalje je država sa svim svojim institucijama izvršne i zakonodavne vlasti, ali se naglašava neophodnost odgovornosti svih pojedinaca i društvenih grupa, kao i ključnih aktera kao što su organizacije civilnog društva, poslovni sektor, vjerske zajednice, političke stranke i drugi pojedinci i grupe koji imaju uticaj i/ili potencijal za unapređenje društvene kohezije.

U savremenom pristupu društvenoj koheziji, za razvoj zajedničke odgovornosti ističe se neophodnost asocijativnog pristupa. **Asocijativni pristup**

⁴ Izvor: Revidirana strategija društvene kohezije Vijeća Evrope.

unapređenju društvene kohezije je razvijanje odgovornosti svih aktera, i nosilaca odgovornosti, i nosilaca prava i drugih značajnih aktera, kroz prepoznavanje i razvoj njihovih pojedinačnih potencijala, razvoj odnosa i, posljedično, razvoj njihovih zajedničkih potencijala. Ključni cilj asocijativnog pristupa je razvoj zajedničkog znanja i zajedničkog cilja kako bi se svi akteri društva osnažili da odgovore na potrebe drugih, u isto vrijeme donoseći višestruku dobit, koja je trajnija i pravednije raspodijeljena. Asocijativni pristup predstavlja pozitivan pristup unapređenju društvene kohezije, jer osigurava da zajednica ima potencijal da svom stanovništvu, individuama i grupama osigura mogućnost kvalitetnog življenja.

Oснаživanje lokalne dijaloške platforme za društvenu koheziju - metodološka osnova

Sveobuhvatni cilj metodologije razvijene u ovom priručniku je **osnaživanje lokalnih dijaloških platformi, koje će postati značajan, prihvaćen, institucionaliziran, konsultativni mehanizam, s ciljem unapređenja društvene kohezije.**

S obzirom na to da je dugoročni cilj lokalnih dijaloških platformi unapređenje društvene kohezije, neophodno je da njihova struktura, uloga i djelovanje budu zasnovani na principima i elementima društvene kohezije. Lokalne dijaloške platforme zasnovane na asocijativnom pristupu okupljaju značajne aktere kako bi definirali i razvili sveobuhvatne prioritete i strategije da uključe i aktiviraju druge te utiču na donosiocje odluka. Na ovaj način, lokalne dijaloške platforme ne samo da osiguravaju učešće, već razvijaju potencijale, uloge i odgovornosti svih aktera, uzimajući u obzir potrebe i interese svih, a posebno marginaliziranih grupa.

Lokalne dijaloške platforme osiguravaju razvojno planiranje zasnovano na unapređenju ljudskih prava, odnosno planiranje zasnovano na zajedničkoj dobrobiti i dobrobiti za sve, kao jednim od osnovnih elemenata društvene kohezije, jer uključuju:

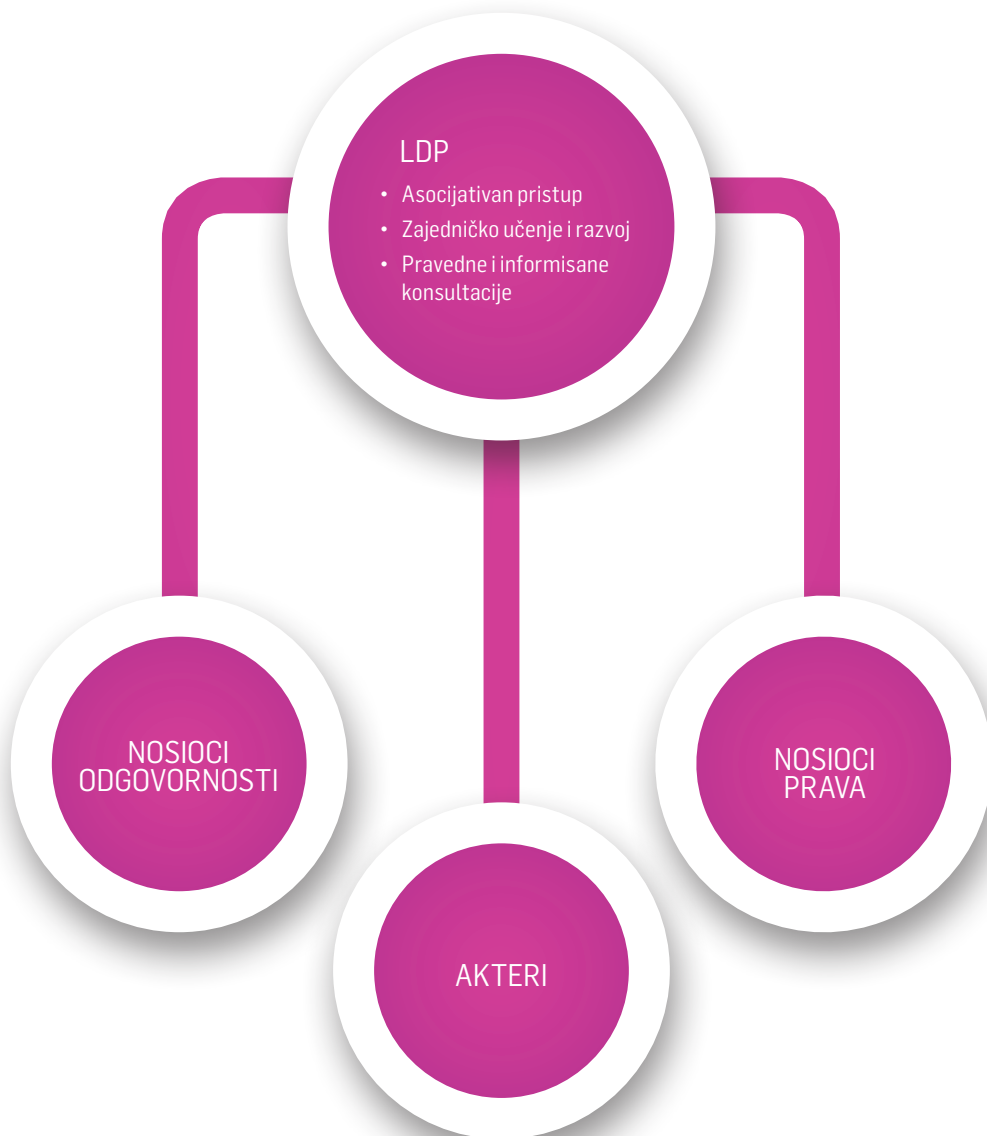
- Učešće svih aktera, nosilaca odgovornosti, nosilaca prava i svih drugih značajnih aktera, što oslikava učešće svih individua i grupa stanovništva u skladu s principima društvene kohezije.
- Definiranje potencijala (kapaciteta i odnosa moći) i izgradnju zajedničkog kapaciteta za zastupanje potreba i interesa svih, kao i za identifikaciju zajedničkih interesa, višestruke dobiti i, samim tim, promoviranje zajedničkog dobra.
- Planiranje zasnovano na unapređenju kvaliteta života i dobrobiti, raspodjelu uloga i odgovornosti u odnosu na raspoložive resurse.

•

Lokalne dijaloške platforme osiguravaju asocijativni pristup i predstavljaju proces istinskog dijaloga, jer osiguravaju dva osnovna elementa:

- Uključivanje - učešće različitih individua i grupa, posebno onih koje ranije nisu bile uključene, i promoviranje asocijativnog pristupa.
- Razmatranje - analizu zasnovanu na stvarnoj situaciji, razmatranje različitih stanovišta, zajedničko učenje i zaključivanje.

Slika 2: Prikaz osnovnog metodološkog pristupa osnaživanju lokalnih dijaloških platformi

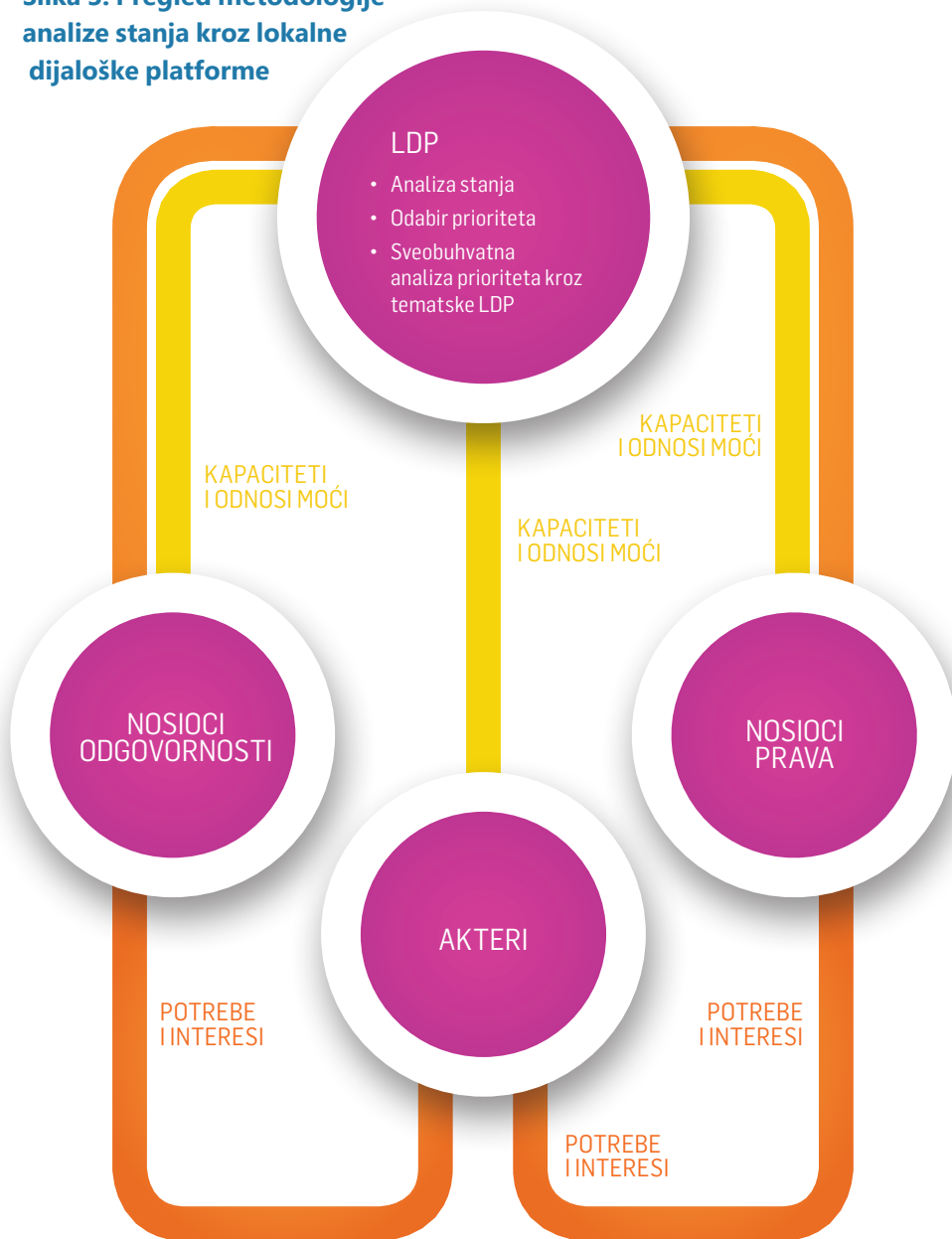
Metodologija za organizaciju i provođenje lokalnih dijaloških platformi

1. Analiza stanja i potencijala u partnerskim općinama

Sveobuhvatna analiza stanja društvene kohezije⁵ je glavni preduslov za efektivnost lokalnih dijaloških platformi, njihove odgovarajuće strukture i, samim tim, rezultata. Stoga je neophodno da analiza stanja društvene kohezije identificira ne samo probleme, već i pozitivne pomake, odnosno potencijal za društvenu koheziju u partnerskim općinama. Za osiguranje kvaliteta analize stanja neophodna je i analiza svih aktera, njihovih kapaciteta, uticaja na pozitivne ili negativne faktore za društvenu koheziju, kao i njihovih odnosa.

⁵ Ovo se odnosi na one lokalne zajednice koje žele pokrenuti uspostavljanje lokalne dijaloške platforme. Partnerske općine projekta su ovaj korak već provele.

**Slika 3: Pregled metodologije
analize stanja kroz lokalne
dijaloške platforme**

1.1. Metoda za analizu stanja društvene kohezije u partnerskim općinama

S ciljem da se lokalne dijaloške platforme osnaže za analizu stanja društvene kohezije, neophodno je da njene članice i članovi steknu razumijevanje društvene kohezije. Stoga je koncept društvene kohezije raščlanjen na osnovne elemente i njihove pokazatelje/indikatore.

Slika 4: PREGLED PITANJA ZA ANALIZU STANJA DRUŠTVENE KOHEZIJE U PARTNERSKIM OPĆINAMA⁶

ZAJEDNIČKO DOBRO I DOBROBIT ZA SVE	
Dobrobit za sve	<ul style="list-style-type: none">• Jednakost u pravima, zaštita od diskriminacije, jednake mogućnosti• Dostojanstvo i prepoznavanje potencijala i vrijednosti svih individua i grupa
Odgovornost i zajednička odgovornost	<ul style="list-style-type: none">• Svijest, znanje i motivacija nosilaca odgovornosti• Oblici i nivoi aktivizma• Postojanje i oblici zajedničke odgovornosti• Postojanje, oblici i nivoi solidarnosti i saradnje• Postojanje svijesti za neophodnost posebne podrške marginaliziranim grupama• Postojanje svijesti i znanja za unapređenje društvene kohezije
Učešće	<ul style="list-style-type: none">• Postojeći načini, oblici i nivoi učešća

⁶ Preuzeto iz: Council of Europe (2005). *Concerted Development of Social Cohesion Indicators. Methodological Guide*. Paris: Council of Europe i prilagođeno metodologiji lokalnih dijaloških platformi, razvijenoj u okviru projekta.

DRUŠTVENI ODNOSI I POVEZANOST / POVEZANOST I DRUŠTVENI ODNOSI

Povezanost i društvene mreže	<ul style="list-style-type: none">• Odnosi između različitih društvenih grupa• Podjele i uzroci podjela• Povezanost i načini i motivi povezanosti između individua i grupa
Povjerenje	<ul style="list-style-type: none">• Povjerenje u institucije, nevladine organizacije, kompanije• Povjerenje u budućnost
Samopouzdanje	<ul style="list-style-type: none">• Samopouzdanje i samopouzdanje prilikom međuljudskih odnosa
Kolektivno znanje	<ul style="list-style-type: none">• Zajedničko poznavanje situacije, uloga, odgovornosti i kolektivna građanska svijest
Procjena rizika za društvenu koheziju	<ul style="list-style-type: none">• Koji bi faktor (događaj itd.) mogao narušiti/ugroziti kvalitet društvene kohezije u zajednici?
Osjećaj pripadnosti	<ul style="list-style-type: none">• Osjećaj i vrste pripadnosti• Osjećaj višestruke pripadnosti zasnovane na pravima koja povezuju razlike, međusobnu povezanost, zavisnost i međusobnu odgovornost
Prihvatanje različitosti	<ul style="list-style-type: none">• Osjećaj pravde i zajedničkog dobra• Osjećaj, nivoi i oblici solidarnosti, društvene odgovornosti i aktivne tolerancije• Nivo i oblici prihvatanja ili neprihvatanja osoba koje pripadaju različitim grupama kao ravnopravnih članova društva

Percepcija pravičnosti

- Individualno zadovoljstvo samostalnog i dostojanstvenog življenja
- Osjećaj pravičnosti prema individuama i grupama
- Nivo uvjerenja da su društvena dobra pravično raspoređena

1.2. Metoda za identifikaciju i analizu aktera

Metoda za analizu aktera je, također, izvedena iz iskustva analize aktera koju su primjenjivale partnerske organizacije, a koja je dodatno razvijena i strukturirana tokom obuka iz provođenja, planiranja i facilitacije (vođenja) lokalnih dijaloških platformi, provednih u okviru projekta „Dijalog za budućnost“.⁷

Osnovna svrha identificiranja i analiza aktera, pored analize stanja, koja će poslužiti za planiranje u skladu s ciljevima i principima društvene kohezije, je i određivanje strukture lokalnih dijaloških platformi. Prema principima društvene kohezije, lokalne dijaloške platforme bi trebalo da predstavljaju konsultativni mehanizam svih relevantnih aktera, društvenih grupa i institucija. U skladu sa metodologijom razvijenom tokom provođenja projekta, a prema Diokno metodologiji, aktere dijelimo na:

- **Nosioce odgovornosti**, koji uključuju sve nivoje vlasti i institucija koji imaju direktnu odgovornost za ostvarivanje i unapređenje ljudskih prava i društvene kohezije. Veoma je važno da se među nosiocima odgovornosti identificiraju osobe koje su zadužene za provođenje javnih politika općine, posebno strategija razvoja, i koje učestvuju u radu raznih partnerskih grupa za provođenje relevantnih javnih politika. Među nosiocima odgovornosti,

7

neophodno je identificirati i nosioce odgovornosti i donosioce odluka na svim nivoima vlasti.

- **Nosioce prava**, odnosno različite društvene grupe koje dijele zajedničke karakteristike, kao što su mladi, djeca, osobe sa teškoćama u razvoju, starije stanovništvo, nacionalne manjine, etno-nacionalne grupe i dr. Pri identifikaciji i analizi nosilaca prava veoma je važno obratiti pažnju na višestruke identitete i identificirati marginalizirane grupe, odnosno manjinske grupe, a posebno one koje su zbog svoje pripadnosti manjinskih grupama u opasnosti da budu izložene višestrukoj marginalizaciji i isključivanju.
- **Ključne aktere**, koji, također, imaju svoja prava i obaveze, a posebno one koji imaju moć da pozitivno utiču na društvenu koheziju, njene elemente i/ili dobrobit, odnosno ostvarivanje ljudskih prava. U ključne aktere svrstavamo mlade koji su prepoznati kao nosioci pozitivnih promjena, organizacije civilnog društva, grupe građana, vjerske zajednice, predstavnike poslovnog sektora, **političke partije**, aktivistice i aktiviste i druge, a prema specifičnom kontekstu općina, i druge aktere.

Pri analizi aktera, neophodno je osloboditi se percepcija i predubjeđenja, kao i stereotipa i prema akterima i prema društvenim grupama, i sagledavati njihovu ulogu u kontekstu općine. Analiza svih identificiranih aktera uključuje analizu kapaciteta (SWOT) svih aktera, njihove potrebe i interese, kao i odnose moći unutar njihove grupe i sa drugim grupama. (Slika 5)

Slika 5: Sveobuhvatna analiza aktera

<p style="text-align: center;">S - snage</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znanje, nadležnost, iskustvo, npr, marginalizirane grupe i dr. • Kapacitet za zajedničku odgovornost (Slika 4, red 2.) • Moć donošenja odluka 	<p style="text-align: center;">O - mogućnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje povezanosti i proširenje društvenih mreža • Podrška institucija i ostalih aktera, učešće i saradnja • Postojanje zakonodavnog i strateškog okvira
<p style="text-align: center;">W - slabosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak znanja o društvenoj koheziji, o svojim pravima; nizak nivo samopouzdanja • Prepreke za učešće (nedostatak vremena, materijalna nesigurnost) 	<p style="text-align: center;">T - prijetnje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stereotipi, predrasude, nizak nivo povjerenja između aktera, kao i između društvenih grupa • Nepostojanje zakonodavnog i strateškog okvira, neusklađenost • Prepreke za učešće (nedostatak vremena, materijalna nesigurnost...)
<p>Potrebe</p> <p>dostojanstveno življenje, dobrobit, učenje, saradnja...</p>	
<p>Interesi</p> <p>lični i grupni</p>	
<p>Odnosi moći</p> <p>unutar društvene grupe, organizacije ili institucije (rodna neravnopravnost, nadležnost, znanje, moć, podjela uloga i dr.)</p>	
<p>Odnosi moći između različitih aktera</p>	

1.3. Razvoj plana rada ciklusa lokalnih dijaloških platformi

Za osjetljiva i kompleksna pitanja, kao što je društvena kohezija, preporučuje se da se odabir prioriteta i planiranje tokom lokalnih dijaloških platformi vrši u formi **dijaloga** – razmatranja i uključivanja. Razmatranje predstavlja detaljnu analizu stanja i aktera i tokom održavanja lokalnih dijaloških platformi. Preporučuje se da se proces planiranja odvija u tri koraka:

1. Odabir prioritarnog ciklusa lokalnih dijaloških platformi – teme, ciljevi ili oblasti - mora biti zasnovan na kriterijima unapređenja društvene kohezije.
2. Konsultacije preko članova i članica lokalne dijaloške platforme sa svim relevantnim akterima, a posebno sa višestruko marginaliziranim i manjinskim društvenim grupama.
3. Jasnu identifikaciju izazova vezanih za viši nivo vlasti/odgovornosti, kako bi preporuke za donosioce odluka bile spremne za razmatranje.
4. Razvoj sveobuhvatnih akcionih planova, koji, pored aktivnosti, pokazatelja, vremenskog okvira i potrebnih resursa, sadrže i očekivane ciljeve/očekivane zajedničke i višestruke dobiti. **Akcionni planovi bi trebalo da obuhvate i prijedloge inicijativa prema višim nivoima vlasti i/ili u skladu sa identificiranim rješenjima, preporuke za organiziranje dijaloških platformi na višim nivoima vlasti.**

2. Uspostavljanje mehanizma i pokretanje procesa lokalnih dijaloških platformi

2.1. Formaliziranje procesa

a. Kreiranje koordinacionog tima

Za provedbu i upravljanje procesom lokalnih dijaloških platformi, na nivou lokalne zajednice, preporučuje se uspostavljanje koordinacionog tima. Koordinacioni tim čine: **koordinator/ica**, kojeg imenuje načelnik općine, te **dva dodatna koordinatora/ice, zamjenici koordinatora/ica**; mlade osobe, aktivne članice i članovi zajednice, koji su spremni da na volonterskoj osnovi uzmu aktivnu ulogu u koordiniranju i upravljanju lokalnim dijaloškim platformama. Poželjno je da su to osobe koje su pohađale treninge i edukaciju vezanu za vještine izgradnje povjerenja kao osnove modernog liderstva u zajednici u kojoj se poštuju raznolike društvene grupe sa različitim potrebama i prioritetima. Ovaj dokument predviđa opis zadataka i zaduženja koordinacionog tima, a materijal za trening daje i pregled profila i kompetencija članova koordinacionog tima, kako bi se osigurao zajednički okvir djelovanja, te slijedila osnovna usvojena načela.

Koordinacioni tim je zadužen za upravljanje procesom, organizacijom i provedbom lokalne dijaloške platforme, te osiguravanje njene institucionalizacije prema predstavljenoj metodologiji. Pored toga, koordinacioni tim osigurava primjenu lokalne dijaloške platforme kao konsultativnog mehanizma, u sklopu kojeg učesnice i učesnici na javnom forumu iznose svoja mišljenja o određenim temama i zajednički definiraju prioritete i prijedloge za njihovo rješavanje u zajednici, a s ciljem poboljšanja društvene kohezije. Ključna uloga koordinacionog tima se ogleda u vještinama animiranja, vo-

đenja i usmjeravanja diskusija na samoj platformi, pri tome ne umanjujući ulogu koju koordinacioni tim ima u fazama pripreme i nadzora nad djelovanjem platforme. Stoga je izgradnja kapaciteta članova koordinacionog tima u domenu moderiranja i facilitiranja ključna, pored već predviđenog profila i predloženih kompetencija. S obzirom na kompleksnost uloge koju imaju, dat je pregled zaduženja koordinacionog tima, kako je navedeno u nastavku:

- Sazivanje i formiranje članstva LDP-a
- Organiziranje lokalnih dijaloških platformi
- Priprema prijedloga odluke skupštine ili vijeća o uspostavljanju platforme i imenovanju članova
- Osiguravanje da sve članice i članovi LDP-a potpišu etički kodeks
- Upravljanje i moderiranje diskusijom
- Moderiranje procesom određivanja prioriteta, ključnih problema
- Osiguravanje razrade akcionih planova prema ciklusu javnih politika
- Predviđanje i upravljanje rizicima⁸
- Analiza i sinteza glavnih zaključaka LDP-a
- Vođenje detaljnog zapisnika i njegovo objavljivanje na web stranici općine i/ili Facebook stranici same platforme
- Izvještavanje javnosti o glavnim zaključcima nakon održane platforme putem web stranice općine ili Facebook stranice same platforme, sa jasno izdvojenim odgovornostima na lokalnom nivou u odnosu na izazove koji se tiču drugih donosilaca odluka

⁸ Razlikovanje između rizika koji se odnose na implementaciju predloženih rješenja za odabrane prioritete i identifikacije rizika koji prijete društvenoj koheziji u zajednici, koji bi bili dio same analize situacije u lokalnoj zajednici koja određuje prioritete.

- Organiziranje procesa konsultacija u zajednici
- Identificiranje dodatnih članica i članova LDP-a u skladu sa definiranim prioritetnim oblastima i pitanjima
- Organiziranje i upravljanje tematskim dijaloškim platformama na osnovu određenih prioriteta
- Osiguravanje da se dati zaključci predaju načelniku i općinskom vijeću na daljnje razmatranje
- Provođenje aktivnosti u svrhu promocije lokalne dijaloške platforme na nivou lokalne zajednice
- Provođenje aktivnosti koje imaju za cilj osiguravanje održivosti LDP-a i kontinuirano unapređenje društvene kohezije
- Praćenje provedbe akcionog plana, te ažuriranje informacija vezanih za zagovaranje rješavanja izazova koji se tiču viših nivoa vlasti/donosilaca odluka
- Pripreme i dostavljanje dokumentacije i materijala za lokalne dijaloške platforme
- Pružanje, u periodima između LDP-a, pomoći i neophodne logistike članovima LDP-a u vidu slanja dodatnih informacija i zapisnika
- Primanje, distribuiranje i sintetiziranje prijedloga i komentara koji se dostavljaju članicama i članovima LDP-a
- Osiguravanje registracije i čuvanje dokumenata koje dobije od članica i članova LDP-a
- Pripremanje zapisnika sa sastanaka i slanje kopije svakom učesniku
- Podržavanje organizacije različitih događaja kako bi se prezentirali rezultati rada LDP-a

b. Članstvo

Članstvo u lokalnoj dijaloškoj platformi je dobrovoljno i definira se odlukom o imenovanju/rješenju, koju donose jedinice lokalne samouprave, a potpisuje (grado)načelnik grada/općine. Među imenovanim članovima lokalne dijaloške platforme poželjno je da se nalaze lokalni općinski koordinator, mladi (15-30 godina), prosvjetni radnici, roditelji, predsjednici savjeta mjesnih zajednica, organizacije civilnog društva i inicijative građana, ženska udruženja i neformalne grupe žena, ranjive društvene grupe (predstavnicima nacionalnih manjina, udruženja osoba sa posebnim potrebama itd.), predstavnici općinskih ustanova u domenima obrazovanja, kulture, razvojnog planiranja, zainteresirani i aktivni pojedinci/ke, školski pedagozi i psiholozi, predstavnici vjerskih zajednica, predstavnici poslovnog sektora sa dokazanom društveno-odgovornom praksom, lokalni mediji i drugi relevantni akteri.

Važno je napomenuti da članovi određene zajednice (u smislu općine), ukoliko su aktivni članovi bilo kakve političke stranke, mogu učestvovati u radu platforme, pritom ne propagirajući političke ciljeve stranke kojoj pripadaju, niti koristeći kanal platforme u stranačke svrhe.

U zavisnosti od broja učesnika platforme, sam tok platforme može biti organiziran u tematske podgrupe, gdje učesnici u manjim grupama mogu da diskutiraju o datoj temi i iznesu zajednički ili usaglašen stav i preporuke. S tim u vezi, formira se „ključno članstvo“ u LDP-u, a po potrebi i u skladu sa definiranim prioritetima, formira se i „tematsko članstvo“, koje će, pored stalnih članova LDP-a, okupljati i druge aktere koji su relevantni za dati prioritet ili problem.

Prilikom donošenja odluke o imenovanju članova lokalne dijaloške platforme, **koordinacioni timovi** bi trebalo da se rukovode analizom aktera, uključujući i zaključke „Izveštaja o identifikaciji ključnih aktera“.⁹ Poželjno je osigurati kontinuitet u članstvu, kojim se dalje osiguravaju kontinuitet rada, osnaživanje i ostvarivanje postavljenih ciljeva. Kako prioritetnu ciljnu grupu projekta čine mladi (od 15-30 godina), posebnu pažnju treba posvetiti što detaljnijem animiranju mladih za učešće u lokalnim dijaloškim platformama, a među njima posebno mladih koji pripadaju ranjivim grupama. Učešće srednjoškolaca treba osigurati kroz formalne grupe, poput asocijacije srednjoškolaca ili vijeća učenika. Uloga učesnica i učesnika lokalnih dijaloških platformi je specifična i liderskog je karaktera. Učesnici lokalnih dijaloških platformi trebaju dobiti priliku za korištenje vještina modernog liderstva, zasnovanog na vještinama motiviranja drugih, aktivnom slušanju, uvažavanju mišljenja, te kreiranju atmosfere istinskog dijaloga i konsenzusa.

Lokalnim dijaloškim platformama se želi omogućiti mladima, nevladinim udruženjima, udruženjima žena i neformalnim grupama žena, predstavnicima jedinica lokalne samouprave, javnih ustanova i drugim akterima i društvenim grupama, posebno marginaliziranim, da izgrade kapacitete za konstruktivan dijalog u zajednici, te da zajedno s drugima na lokalnim dijaloškim platformama identificiraju prioritete za poboljšanje društvene kohezije u zajednici, preporuča provediva rješenja za njih i predstave ih lokalnim vlastima. S obzirom na to da lokalne dijaloške platforme teže poboljšati i kvalitet dijaloga među različitim društvenim grupama u zajednici, ali i između građana/ki i nosilaca izvršne vlasti na lokalnom nivou, predviđeno je povremeno učešće (grado)načelnika grada/općine ili predstavnika lokalne uprave na sastancima platforme. To predstavlja poseban kvalitet ovog konsultativnog procesa i pokazuje otvorenost i spremnost za što obuhvatniji proces dijaloga u zajednici.

⁹ Ovo se odnosi na one lokalne zajednice koje su u procesu uspostavljanja lokalne dijaloške platforme, s obzirom na to da su partnerske općine projekta već provele ovaj korak.

Članovi lokalne dijaloške platforme imaju odgovornost da redovno učestvuju na sastancima lokalne dijaloške platforme, te da daju maksimalan doprinos radu lokalne dijaloške platforme, u skladu sa svojim ličnim kompetencijama i sposobnostima.

U skladu sa identificiranim ključnim akterima, članovi lokalnih dijaloških platformi mogu biti:

- Adolescenti i mladi (15-30 godina)
- Prosvjetni radnici i roditelji
- Predsjednici savjeta mjesnih zajednica
- Organizacije civilnog društva¹⁰ i inicijative građana
- Ženska udruženja i neformalne grupe žena
- Ranjive društvene grupe (predstavници nacionalnih manjina, udruženja osoba sa posebnim potrebama i dr.)
- Predstavници općinskih ustanova u domenima obrazovanja, kulture, razvojnog planiranja
- Lokalni lideri u zajednicama
- Zainteresirani i aktivni pojedinci/ke
- Školski pedagozi i psiholozi
- Predstavници vjerskih zajednica
- Predstavници poslovnog sektora
- Lokalni mediji i dr.

¹⁰ Civilno društvo nije homogena grupa i njegovi kapaciteti, polje djelovanja i potencijal su raznovrsni. Stoga, prednost treba dati onim organizacijama koje se bave demokratizacijom društva, zaštitom ljudskih prava, kulturom, pitanjima mladih, kulturom dijaloga, izgradnjom povjerenja u zajednici i onima koji zastupaju potrebe i interese marginaliziranih grupa i rade na njihovom osnaživanju i unapređenju njihovog položaja.

Prema metodološkom pristupu, posebnu pažnju treba obratiti na učešće marginaliziranih društvenih grupa i na višestruke identitete i heterogenost svih društvenih grupa, odnosno aktera. Učešće na sastanku lokalne dijaloške platforme ne može biti finansijski kompenzirano.

c. Ključni elementi uspješnog djelovanja LDP-a

1. Prepoznavanje potrebe za lokalnom dijaloškom platformom kao oblikom konsultativnog mehanizma, u sklopu kojeg učesnici na javnom forumu iznose svoja mišljenja o određenim temama i zajednički definiraju prioritete i prijedloge za njihovo rješavanje u zajednici, a s ciljem poboljšanja društvene kohezije

2. Jasna i dogovorena svrha i ciljevi LDP-a

3. Predanost i vlasništvo svih članova

4. Povjerenje među partnerima

5. Dobra komunikacija na nivou LDP članstva

6. Uzajamne koristi za sve aktere

7. Rješavanje sukoba i medijacija

8. Odgovornost naspram povećavanju društvene kohezije na nivou lokalne zajednice i uspostava kanala komunikacije za više nivoe vlasti/donosioce odluka

9. Promocija LDP-a kao mehanizma koji vodi unapređenju društvene kohezije

d. Obaveze i dinamika

- Svi partneri u LDP-a se sastaju radi podsjećanja na akcijske planove i dinamiku realizacije
- Sagledavaju se nove okolnosti i njihov potencijalni uticaj na planirane prioritete
- Definišu se orijentacioni datumi za periodične sastanke ključnog članstva

Na lokalnim dijaloškim platformama se osigurava:

- Odabir prioriteta tokom lokalnih dijaloških platformi metodom razvojnog planiranja, koji mora biti zasnovan na kriterijima unapređenja društvene kohezije.
- Konsultacije preko članica i članova lokalne dijaloške platforme sa svim relevantnim akterima, a posebno sa višestruko marginaliziranim društvenim grupama.
- Razvoj sveobuhvatnih akcionih planova, koji, pored aktivnosti, pokazatelja, vremenskog okvira i potrebnih resursa, sadrže i mjerljive, očekivane pokazatelje uticaja na društvenu koheziju. U skladu s tim, preporuke bi trebalo da sadrže i očekivane zajedničke i višestruke dobiti.

e. Rješenje o imenovanju LDP članova

2.2. Operativna metoda za pripremu i organiziranje lokalnih dijaloških platformi

2.2.1. Pregled ciklusa lokalnih dijaloških platformi

Lokalne dijaloške platforme se provode u ciklusu, te prva lokalna dijaloška platforma u ciklusu kao glavni cilj ima osiguravanje procesa koji oslikava i zasnovan je na principima društvene kohezije. Ciljevi ovih platformi mogu obuhvatati informiranje, analizu problema i potencijala, dijalog o određenoj temi, ali i samo predstavljanje metodologije, principa, ciljeva i obavljanje svih relevantnih društvenih grupa. Naredne lokalne dijaloške platforme u ciklusu obuhvataju, po potrebi, detaljniju i strukturiraniju analizu problema, oblasti ili potencijala, odabir prioriteta i razvoj akcionog plana. Jedan ciklus lokalnih dijaloških platformi može se završiti:

- **Zaključcima i preporukama koje se kasnije šalju nadležnima na odobravanje i provođenje.**
- **Dodatnim konsultacijama sa predstavnicama i predstavnicima svih relevantnih društvenih grupa, a preko članica i članova lokalnih dijaloških platformi.**
- **U slučaju da se ispostavi da određeni zaključci i preporuke nisu relevantni, nisu prihvaćeni ili je potrebno njihovo dodatno razmatranje, može se pokrenuti novi ciklus lokalnih dijaloških platformi.**
- **Lokalne dijaloške platforme, u slučaju da su njihove teme, oblasti, zaključci i prioriteta zajednički za više općina, ili za čitave regije ili čitavu Bosnu i Hercegovinu, mogu se udružiti i zajednički pokrenuti proces dijaloških platformi na višim nivoima vlasti.**
- **Za brojna pitanja i teme koje su razmatrane na lokalnim dijaloškim platformama, neophodno je organiziranje**

dijaloške platforme na višim nivoima vlasti ili uspostavljanje kanala komunikacije za više nivoe vlasti.

- Dosadašnje iskustvo u provođenju lokalnih dijaloških platformi u partnerskim općinama, kao i zaključci i preporuke dobijeni kroz participatorni proces na obukama, pokazuju da sva pitanja koja se tiču mladih u Bosni i Hercegovini zahtijevaju, pored lokalnih dijaloških platformi, i organiziranje **dijaloške platforme na višim nivoima vlasti**.

Lokalne dijaloške platforme, koje su organizirane neposredno nakon nekog događaja u općini, a koji zahtijeva hitno razmatranje i/ili hitnu intervenciju, nazivaju su **ad hoc dijaloške platforme**.¹¹

2.3. Operativna metoda provođenja ciklusa i pojedinačnih lokalnih dijaloških platformi

Pored specifičnih ciljeva, zajednički ciljevi ciklusa dijaloških platformi su:

- Izgradnja kapaciteta svih članica i članova lokalne dijaloške platforme
- Povećanje motivacije za učešćem i djelovanjem u lokalnim dijaloškim platformama
- Iniciranje i kreiranje kulture dijaloga.

Operativna metoda mora biti zasnovana na ovim zajedničkim ciljevima. Prema preporukama iznesenim od učesnica i učesnika obuka i potrebama za razjašnjavanjem ciklusa lokalnih dijaloških platformi, operativna metoda, pored metoda facilitacije, uključuje i pregled osnovnih koraka kroz ciklus lokalnih dijaloških platformi.

¹¹ Primjer ad hoc dijaloške platforme, čije smo pripreme i provođenje vježbali tokom obuka, je ad hoc dijaloška platforma nakon slučaja vršnjačkog nasilja u osnovnoj školi.

2.3.1. Pregled osnovnih koraka kroz ciklus lokalnih dijaloških platformi

Ciklus lokalnih dijaloških platformi se može podijeliti na prvu fazu, koja uključuje sve dijaloške platforme do izbora prioriteta, i drugu fazu, koja uključuje tematske dijaloške platforme, razvoj akcionog plana i definiranje zaključaka i preporuka koji se dalje šalju na razmatranje i odobravanje nadležnima.

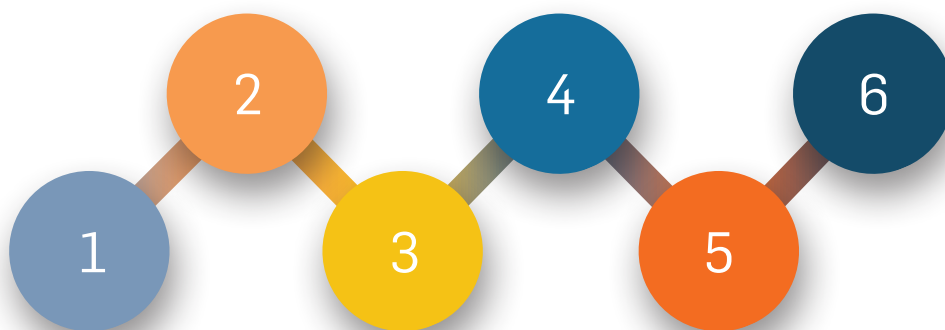
Slika 6: Pregled ciklusa lokalnih dijaloških platformi

PROCES FORMIRANJA I ODRŽAVANJA PRVE LOKALNE DIJALOŠKE PLATFORME

Sazivanje prve dijaloške platforme (priprema: slanje dokumenata za dijalošku platformu)

Koordinacioni tim šalje zaključke svim članovima LDP-a

Definisane prijedloge slati načelniku i općinskom vijeću na daljnje razmatranje

Formiranje LDP-a (odluka na nivou općine, potpisivanje MOU-a) Formiranje koordinacionog tima

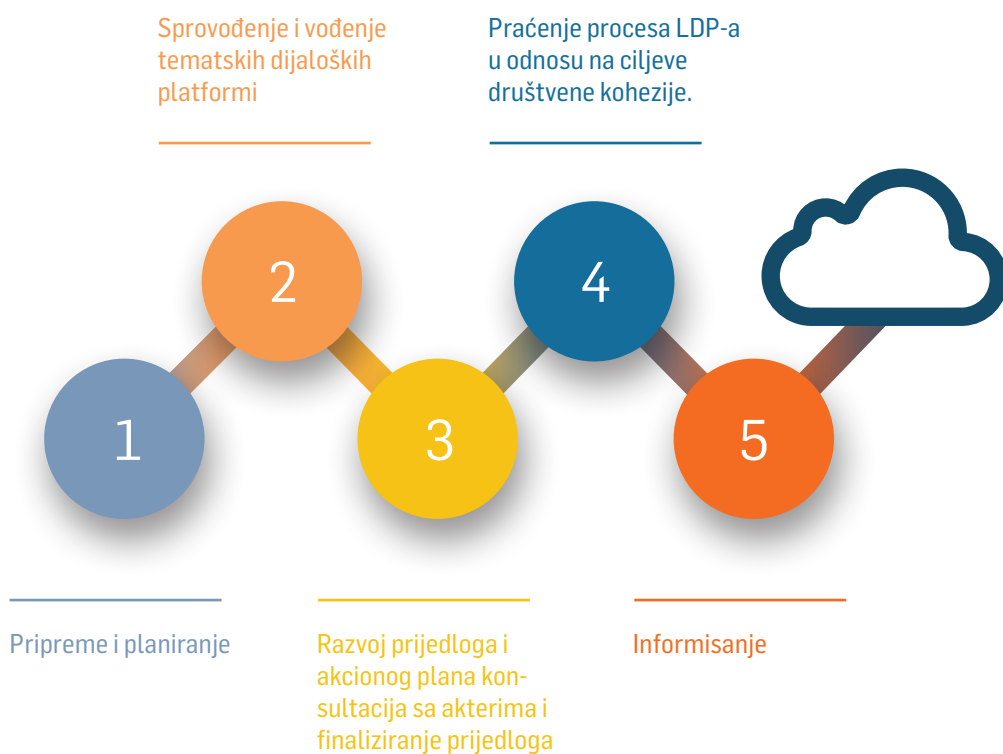
Održavanje dijaloške platforme i definiranje prioriteta

Vrše se konsultacije i deifinira potreba za tematskim dijaloškim platformama

Početna faza ciklusa lokalnih dijaloških platformi treba rezultirati identifikacijom prioriteta, koja će se dalje razrađivati kroz tematske platforme.

U svrhu pripreme za drugu fazu lokalnih dijaloških platformi, koja počinje tematskom dijaloškom platformom, koordinacioni tim, nakon svake lokalne dijaloške platforme u prvoj fazi ciklusa, šalje zaključke sa zapisnikom na daljnje konsultacije. Članice i članovi LDP-a, kao partneri u ovom procesu u ulozi predstavnika interesnih grupa, ovaj dokument šalju na daljnje konsultacije u svoju interesnu grupu, kako bi se o prepoznatim prioritetima konsultirali i dopunili ih od drugih relevantnih aktera.

Slika 7: Proces formiranja i održavanja tematske dijaloške platforme

Razvoj akcionog plana

Preporuke i akcioni plan će se razvijati na tematskim lokalnim dijaloškim platformama i putem konsultacija sa relevantnim akterima. Preporuke mogu da sadrže i one čije je rješavanje van nadležnosti općine, ali će se akcioni plan razvijati za one preporuke, ili njene elemente, koji su ostvarivi na nivou općina. U skladu sa predloženom metodologijom i unapređenjem društvene kohezije, veoma je važno da preporuke i akcioni plan sadrže sljedeće:

- mjerljive pokazatelje relevantnih elemenata društvene kohezije;
- konkretne odgovornosti i uloge na koje su se obavezali akteri;
- procjenu resursa za ostvarenje preporuka i akcionog plana i obaveza svakog pojedinačnog aktera, koja sadrži i preduslove, kao što su potrebna znanja i saradnja;
- vezu sa relevantnim ciklusima javnih politika u smislu usklađenosti provođenja;
- procjenu rizika i strategije za umanjeње rizika.

f. Konsultacije sa relevantnim akterima

Načini konsultacija sa akterima će biti dogovoreni tokom rada tematskih dijaloških platformi i prilagođeni relevantnim ciklusima javnih politika u općinama. Preporučuje se da se konsultacije sa akterima provedu nakon razvoja plana aktivnosti i preporuka tokom tematskih dijaloških platformi, što omogućava provjeru i validaciju preporuka, kao i dvosmjernu komunikaciju između lokalne dijaloške platforme, sa jedne strane, i društvenih grupa i drugih značajnih aktera, sa druge strane. Konsultacije, također, osiguravaju vidljivost i prepoznavanje lokalnih dijaloških platformi, te povećavaju prihvatanje od različitih aktera.

Veoma je važno da se u konsultacije uključe i (višestruko) marginalizirane grupe, čije potrebe i interesi zahtijevaju specijalne mjere ili mjere afirmativne akcije, sa kojima se one mogu obavljati preko njihovih predstavnika u lokalnim dijaloškim platformama ili kroz konsultativne sastanke, ili, kada je neophodno, individualne razgovore u njihovim zajednicama. Prije konsultacija, veoma je važno pripremiti i prilagoditi informacije, pitanja i pristup prema određenim društvenim grupama, kao i osigurati zaštitu privatnih informacija i sigurnosti svih pojedinaca i grupa koje učestvuju u konsultacijama.

g. Finaliziranje prijedloga

Nakon održane tematske dijaloške platforme, definirane zaključke koordinacioni tim u vidu zapisnika šalje na odobrenje i prihvatanje članovima platforme kao i svim dodatnim članovima koji su prisustvovali platformi, a najviše pet dana po završetku platforme. Članovi tematske platforme dobijene zaključke daju na daljnje konsultacije ukoliko je potrebno, te se povratno izjašnjavaju o njegovom ishodu i o tome obavještavaju koordinacioni tim.

Finaliziran prijedlog, sa eventualnim dopunama, koordinacioni tim uobličuje, te se kao takav šalje načelniku i općinskom vijeću/skupštini na daljnje razmatranje.

h. Upućivanje prijedloga vijeću/skupštini

Finaliziran prijedlog, sa eventualnim nadopunama, koordinacioni tim uobličuje i šalje načelniku i općinskom vijeću/skupštini na daljnje razmatranje. Nadalje, obaveza je koordinacionog tima da o ishodu ovog procesa pravovremeno obavještava članove LDP-a, te predlaže daljnje aktivnosti koje su u skladu sa datim ishodima. Nekada će to značiti dodatne konsul-

tacije¹², organiziranje platforme, pismeno obavještanje ili informiranje na nivou općine.

Praćenje promjena u odnosu na ciljeve društvene kohezije

Praćenje promjena u odnosu na ciljeve društvene kohezije se odvija kroz dva procesa: praćenje procesa lokalnih dijaloških platformi i praćenje realizacije preporuka.

Praćenje procesa lokalnih dijaloških platformi će se odvijati u dva osnovna elementa:

- praćenje usklađenosti procesa lokalnih dijaloških platformi u skladu sa ciljevima društvene kohezije;
- praćenje procesa osnaživanja lokalnih dijaloških platformi;
- praćenje procesa zagovaračkih politika u odnosu na više nivoe vlasti/više nivoe donosioca odluka.

U skladu sa metodologijom lokalnih dijaloških platformi, za praćenje realizacije preporuka može se osposobiti radna grupa, koju sačinjavaju nosioci prava koji imaju najviše interesa za njihovu realizaciju ili radna grupa sastavljena od različitih aktera. Lokalna dijaloška platforma će sačiniti okvir za praćenje realizacije preporuka, koji će, pored praćenja aktivnosti, pratiti i ispunjavanje preuzetih obaveza od različitih aktera.

¹² To se posebno odnosi na predočavanje utvrđenih prioriteta, a koji prevazilaze nadležnosti lokalne uprave, višim, tj. relevantnim organima vlasti radi rješavanja.

Informiranje

Kako bi se lokalna dijaloška platforma kao institucionaliziran mehanizam za poboljšanje društvene kohezije u općinama približila svim akterima na nivou općine, a i šire, od ključne je važnosti njena promocija putem lokalnih medija, bilo radija ili TV-a, a posebno društvenih mreža. Koordinacioni tim, u tom smislu, može uspostaviti Facebook stranicu platforme, na kojoj će se objavljivati dešavanja i vijesti o radu platforme, kao i izvještaji. Na ovaj način se vrši i direktna promocija, ne samo društveno kohezivnog mehanizma donošenja odluka, već i same lokalne zajednice. Informiranje treba biti interno i eksterno. Interno podrazumijeva pravovremeno, odgovorno i valjano informiranje članica i članova LDP-a i općinskog načelnika, dok eksterno treba usmjeriti kroz lokalne medije kako bi se širi auditorij upoznao sa dobrim praksama u povećanju društvene kohezije. Principi internog i ekstrenog informiranja će biti opisani u Priručniku za razvoj kapaciteta koordinacionog tima i moderatorica/moderatora.

Prilog 1

Opis zadatka Lokalne dijaloške platforme

Član 1. Osnivanje

Lokalna dijaloška platforma u općini uspostavljena je radi stvaranja osnove za konstruktivni razvoj, dijalog i društvenu inkluziju.

Mehanizam lokalne dijaloške platforme je osmišljen kako bi se utvrdili zajednički prioriteti u lokalnim zajednicama, te da bi se radilo na promociji socijalne kohezije i raznovrsnosti u Bosni i Hercegovini. Pri tome, prioriteti identificirani na lokalnim dijaloškim platformama, a koji prevazilaze nadležnosti lokalne uprave, mogu se adresirati na sveobuhvatnijim sastancima platforme, poput bh. platforme dijaloga, ili utvrđivanjem zajedničkih prioriteta na nivou više lokalnih samouprava i zastupanjem tog prioriteta

prema višim nivoima vlasti radi njihovog rješavanja. Ključne teme, prioriteta i planovi akcije trebaju biti kontinuirano identificirani tokom redovnih sastanaka lokalnih dijaloških platformi i trebaju poslužiti kao podrška u izradi prijedloga intervencija.

Mehanizam lokalne platforme dijaloga ima za cilj podsticanje i podršku većeg učešća, svijesti i uticaja predstavnika lokalne zajednice i organizacija civilnog društva u političkom dijalogu sa lokalnim donosiocima odluka o pitanjima koja utiču na promociju suživota, izgradnju povjerenja i uvažavanje različitosti. Lokalne dijaloške platforme predstavljaju lokalne akcije, gdje su sami građani nosioci i organizatori aktivnosti.

Svrha lokalnih dijaloških platformi se u tom smislu naslanja na cilj održivog razvoja br. 16 *Mir, pravda i snažne institucije*, čiji se podciljevi (između ostalog) odnose na:

- Razvijanje djelotvornih, odgovornih i transparentnih institucija na svim nivoima;
- Osiguranje odgovornog, inkluzivnog, participatornog i reprezentativnog procesa donošenja odluka na svim nivoima uprave;
- Osiguranje javnog pristupa informacijama i zaštiti osnovnih sloboda, u skladu sa domaćom pravnom regulativom i međunarodnim sporazumima.

Dijaloške platforme u tom smislu (i u duhu ciljeva projekta „Dijalog za budućnost 2“) predstavljaju **oblik konsultativnog mehanizma, u sklopu kojeg učesnici na javnom forumu iznose svoja mišljenja o određenim temama i zajednički definiraju prioritete i prijedloge za njihovo rješavanje u zajednici, a s ciljem poboljšanja društvene kohezije.**

Član 2. Članstvo u lokalnoj dijaloškoj platformi

Lokalna dijaloška platforma za općinu XY ima sljedeće članove:

1. ...
2. ...
3. ...

B. Lokalna dijaloška platforma u XY-u može odlučiti da uključi i nove članove sa profilom koji korespondira svrsi platforme, a na osnovu prijedloga ili zahtjeva novih članova. Lokalnim dijaloškim platformama se želi omogućiti mladima, nevladinim udruženjima, udruženjima žena i neformalnim grupama žena, predstavnicima jedinice lokalne samouprave, javnih ustanova itd. da izgrade kapacitete za konstruktivan dijalog u zajednici, te da zajedno s drugima na lokalnim dijaloškim platformama identificiraju prioritete za poboljšanje društvene kohezije u zajednici, preporuča provediva rješenja za njih i predstave ih lokalnim vlastima. S obzirom na to da lokalne dijaloške platforme teže poboljšati i kvalitet dijaloga među različitim društvenim grupama u zajednici, ali i između građana/ki i nosilaca izvršne i zakonodavne vlasti na lokalnom nivou, njima je predviđeno povremeno učešće (grado)načelnika grada/općine ili predstavnika lokalne uprave na sastancima platforme. To predstavlja poseban kvalitet ovog konsultativnog procesa i pokazuje otvorenost i spremnost za što obuhvatniji proces razmjene mišljenja u zajednici.

Član 3. Uloga

Članovi lokalne dijaloške platforme imaju odgovornost da redovno učestvuju na sastancima lokalne dijaloške platforme, te daju maksimalan doprinos njenom radu, u skladu sa svojim ličnim kompetencijama i sposobnostima. Uloga LDP-a je da podrži sveobuhvatni i inkluzivni proces uključivanja različitih predstavnika lokalne zajednice i da doprinos njenom razvoju, uključujući identifikaciju prioriteta lokalne zajednice, predlaganje zajedničkih rješenja za te prioritete i uspostavu konstruktivnog odnosa između lokalnih vlasti, zvaničnih politika i stanovništva lokalne zajednice.

Član 4. Dužnosti

Članovi lokalne dijaloške platforme će kroz inkluzivan dijalog raditi na prepoznavanju, definiranju i rješavanju pitanja i prioriteta koji doprinose povećanju društvene kohezije u skladu sa najboljim interesima svih građana općine XY kroz:

- Organiziranje redovnih sastanaka, na kojima će se analizirati i predviđati prioritetna pitanja, nakon čega će se predlagati mjere koje će voditi ka razvoju XY-a.
- Razvijanje i sagledavanje aktivnosti koje se predlažu, a koje su u skladu sa procesom javnih politika.
- Podrška pripremi materijala, dokumenata i aplikacija za privlačenje lokalnih ili eksternih finansijskih sredstava kako bi se implementirale radnje i aktivnosti koje se nalaze u prioritetima LZAP-a.
- Monitoring implementacije akcionog plana i praćenje aktivnosti provedenih u lokalnim projektima.
- Organiziranje informativnih seminara i drugih događaja, na kojima bi se prezentirali rezultati istraživanja i ostali faktori proizašli iz LDP-a.

Član 5. Koordinacija i odgovornosti

Tim lokalne dijaloške platforme za općinu XY ima sljedeću upravljačku strukturu:

Koordinacioni tim čine: **koordinator/ica**, kojeg imenuje načelnik općine, te **dva dodatna koordinator/ice**, mlade osobe, aktivni članovi zajednice, koji su spremni da na volonterskoj osnovi uzmu aktivnu ulogu u koordiniranju i upravljanju lokalnim dijaloškim platformama. Trajanje ove pozicije može biti stalno ili rotirajuće u određenim vremenskim intervalima, u

zavisnosti od interne odluke svakog člana. Poželjno je da su to osobe koje su pohađale treninge i edukaciju vezanu za vještine izgradnje povjerenja, kao osnovu modernog liderstva u zajednici u kojoj se poštuju raznolike društvene grupe sa različitim potrebama i prioritetima.

Odgovornosti:

- Sazivanje i formiranje članstva LDP-a
- Organiziranje sastanaka LDP-a
- Osigurati potpisivanje Memoranduma o razumijevanju i/ili donošenje odluka o formiranju LDP-a
- Osigurati da svi članovi LDP-a potpišu etički kodeks
- Upravljanje i moderiranje diskusijom
- Moderiranje procesa određivanja prioriteta ključnih problema i pitanja
- Osiguravanje razrade akcionih planova prema ciklusu javnih politika
- Predviđanje i upravljanje rizicima
- Iznošenje glavnih zaključaka sastanaka LDP-a
- Vođenje zapisnika
- Izvještavanje o glavnim zaključcima nakon održane platforme
- Organiziranje procesa konsultacija u zajednici
- Identificiranje dodatnih članova LDP-a u skladu sa definiranim prioritetnim oblastima i pitanjima
- Organiziranje i upravljanje tematskim dijaloškim platformama na osnovu određenih prioriteta

- Osiguravanje da se dati zaključci predaju načelniku i općinskom vijeću na daljnje razmatranje
- Provedba aktivnosti u svrhe promocije lokalne dijaloške platforme na nivou lokalne zajednice
- Identifikacija zagovaračkih kanala za rješavanje izazova za koje su odgovorni viši nivoi vlasti/donosioци odluka
- Provedba aktivnosti koje imaju za cilj osiguravanje održivosti LDP-a i kontinuirano unapređenje društvene kohezije
- Nadzor nad provedbom akcionog plana
- Priprema i dostavlja dokumentaciju i materijale za sastanke partnerstva.
Pruža, u periodima između sastanaka, pomoć i neophodnu logistiku članovima LDP-a
- Prima, distribuira i sintetizira prijedloge i komentare koje dostave članovi LDP-a
- Osigurava registraciju i čuvanje dokumenata koje dobije od članova LDP-a
- Priprema bilješke sa sastanaka i šalje kopije svakom učesniku
- Podržava organizaciju različitih događanja kako bi se prezentirali rezultati rada LDP-a

Član 6. Način djelovanja

Tim za lokalnu dijalošku platformu sastaje se na poziv koordinacionog tima, koji šalje dnevni red i materijale za sastanak. Ovi dokumenti se šalju najmanje 7 dana prije platforme članovima LDP-a putem faksa ili elek-

tronske pošte. Bilješke sa sastanka priprema i šalje svim članovima LDP-a putem elektronske pošte ili faksa u roku od 5 radnih dana nakon održane platforme. U slučaju da u tom vremenu ne pristignu komentari, bilješke sa platforme se smatraju usvojenim.

Član 8. Konačne odredbe

Odredbe o organizaciji i radu mogu biti pripremljene, usvojene ili dopunjene putem pismenog obavještenja, uz prijedlog koji dostavljaju članovi LDP-a dvije sedmice prije platforme. Priprema, usvajanje ili izmjene mogu se napraviti putem jednostavnog većinskog glasanja (polovina +1) članova LDP-a prisutnih na sastanku.

Prilog 2

Etički kodeks lokalne dijaloške platforme

Svrha etičkog kodeksa

Osnovna svrha ovog etičkog kodeksa je da se osigura integritet u radu lokalne dijaloške platforme, koja će biti prepoznata u lokalnoj zajednici i društvu po nepristrasnosti, nezavisnosti i kvalitetu svog djelovanja.

Ovaj etički kodeks će predstavljati osnovu obaveza i prava koordinacionog tima, svih članica i članova dijaloške platforme, kao i svih njenih saradnica i saradnika.

Razvoj i primjena etičkog kodeksa

Etički kodeks je razvijen tokom obuka za koordinatorice i koordinate i biće usvojen odlukom o usvajanju etičkog kodeksa na prvom sastanku lokalne dijaloške platforme. Unapređenje etičkog kodeksa će se razmatrati

periodično, prvenstveno na osnovu povratne informacije od koordinacionog tima lokalnih dijaloških platformi o funkcioniranju etičkog kodeksa i na osnovu procjena potreba.

Ako članica ili član lokalne dijaloške platforme svojim ponašanjem povrijedi načela i(ili) vrijednosti ovog kodeksa, koordinacioni tim lokalne dijaloške platforme će ukazati na povredu. Ponavljanje ili teške povrede etičkog kodeksa za posljedicu mogu imati isključenje iz članstva lokalne dijaloške platforme.

Vizija: Lokalne dijaloške platforme predstavljaju značajan i uticajan mehanizam za poštivanje i unapređenje društvene kohezije u lokalnim zajednicama Bosne i Hercegovine.

Misija: Lokalne dijaloške platforme zastupaju potrebe i interese svih društvenih grupa, a naročito marginaliziranih, kroz asocijativni pristup rješavanju sveobuhvatnih prioriteta zasnovanih na principima društvene kohezije.

Osnovni principi i vrijednosti:

- Poštivanje principa društvene kohezije i posvećenost ciljevima društvene kohezije;
- **Politička neutralnost u učešću, nastupanju i dijalogu;**
- Poštivanje, empatija i promoviranje empatije prema svim osobama i društvenim grupama, bez obzira na njihovu pripadnost, godine, spol i druge nedozvoljene osnove razlikovanja;
- Osiguravanje jednakih mogućnosti svim akterima, a posebno pripadnicama i pripadnicima marginaliziranih grupa;
- Osiguravanje asocijativnog pristupa;
- Transparentnost u radu;
- Pravednost i neutralnost.

Odnosi unutar lokalne dijaloške platforme

Komunikacija članica i članova lokalne dijaloške platforme zasnovana je na principima poštivanja i promoviranja profesionalnih i podržavajućih odnosa. Svi članovi/ce lokalne dijaloške platforme se odnose prema drugim članovima na jednak način, bez obzira na razlike u političkom mišljenju, uvjerenju ili bilo kom drugom statusu. Koordinacioni tim i članstvo lokalne dijaloške platforme osiguravaju aktivno učešće svih i konstruktivni dijalog različitih interesnih grupa.

Svi članovi/ce lokalne dijaloške platforme imaju pravo da na sastancima komentiraju kvalitet rada lokalne dijaloške platforme na konstruktivan način te imaju obavezu da prijave kršenje etičkog kodeksa i sve druge aktivnosti koje bi potencijalno mogle ugroziti ugled lokalne dijaloške platforme.

U slučaju plaćenog radnog angažmana, sve angažirane članice i članovi lokalne dijaloške platforme su jednako plaćeni za jednak rad.

Sve članice i članovi lokalne dijaloške platforme imaju obavezu da se ponašaju s ciljem promoviranja saradnje i dobrih odnosa unutar grupe. Koordinacioni tim lokalne dijaloške platforme dužan je da prati razvoj grupe i odmah reagira u slučajevima blokiranja kohezije i razvoja grupe, osiguranjem podrške izgradnji tima i razrješenju konflikta unutar grupe.

Sva leaderska tijela lokalne dijaloške platforme i stručni saradnici/ce su dužni da osiguraju aktivno učešće svih članica i članova u diskusijama i razvoju ideja i aktivnosti, i u ovome se ne daje prednost nijednoj učesnici ili učesniku.

Liderska tijela lokalne dijaloške platforme i stručne saradnice/ci su dužni da vrše procjenu kapaciteta članica i članova i da na osnovu toga preporučuju edukativne i ostale aktivnosti, s ciljem ličnog i grupnog razvoja, a u svrhu osnaživanja lokalne dijaloške platforme.

Odnosi prema lokalnoj zajednici

Svi članovi/ce lokalne dijaloške platforme, koordinacioni tim i stručni saradnici/e su dužni da se prema svim individuama i društvenim grupama ponašaju s poštivanjem i jednako, bez obzira na razlike u političkoj pripadnosti i bilo kojim drugim nedozvoljenim osnovama razlikovanja, kao što su godine, spol, nacionalnost, obrazovanje i drugo.

Članovi/ce lokalne dijaloške platforme imaju pravo i obavezu da prijave sve probleme u radu i zatraže podršku i pomoć koordinacionog tima lokalne dijaloške platforme i/ili stručnih saradnika.

Koordinacioni tim lokalne dijaloške platforme i stručne saradnice/ci su dužni da pruže podršku učesnicama i učesnicima lokalne dijaloške platforme.

Odnosi sa javnošću i zagovaranje

Lokalna dijaloška platforma nema jednu osobu za komunikaciju sa javnošću, već su svi članovi/ce lokalne dijaloške platforme zaduženi da je predstavljaju, u skladu sa ovim kodeksom i u skladu sa unaprijed dogovorenim smjernicama za svaki pojedinačni događaj koji zahtijeva komunikaciju sa javnošću. U slučaju poziva za gostovanje na TV-u ili radiju, koordinatorica ili koordinator lokalne dijaloške platforme određuju predstavnicu ili predstavnika te identificiraju konkretnu strategiju zagovaranja za rješavanje izazova koji se tiče viših nivoa vlasti/donosilaca odluka.

Prilog 3

Lista dokumenata razvijenih od partnerskih organizacija u saradnji sa partnerskim općinama

NVO Genesis:

Okvirni prijedlog za institucionalizaciju lokalne dijaloške platforme u općinama Bugojno, Busovača, Kreševo, Travnik, Novi Travnik i Vitez

Okvirni opis rada lokalne dijaloške platforme općina Bugojno, Busovača, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez

Aneksi: rješenja o imenovanju članstva lokalnih dijaloških platformi; prioriteti sa prvih sastanaka lokalnih dijaloških platformi; zapisnici sa drugih sastanaka lokalnih dijaloških platformi.

NVO CPCD:

Procjena zrelosti po općinama

Najčešće tematske oblasti i problemi identificirani na lokalnim dijaloškim platformama u općinama Stari Grad Sarajevo; Centar Sarajevo; Novi Grad Sarajevo; Istočno Novo Sarajevo; Novo Sarajevo;

Sokolac; Pale; Istočna Ilidža; Ilidža i Trnovo.

DFF model lokalnih dijaloških platformi – Studija izvodljivosti

Akcionni planovi općina: Istočna Ilidža; Istočno Novo Sarajevo; Pale i Sokolac.

Preporuke općina: Istočna Ilidža; Istočno Novo Sarajevo; Pale i Sokolac.

NVO OKC:

Metodologija identifikacije ključnih aktera u okviru projekta „Dijalog za budućnost“

NVO Vive žene:

Okviri djelovanja lokalnih dijaloških platformi u općinama: Bijeljina; Brčko; Doboj Istok; Mostar; Tešanj; Tuzla i Usora.

Procjena zrelosti po općinama

PLAN METO ZA USPO LOKALN

dijalog
za budućnost

Ujedinjene
nacije